

RP 195/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av miljöskyddslagen och strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att miljöskyddslagen och strafflagen ändras. Enligt propositionen kompletteras de förordningar av Europaparlamentet och rådet som gäller fluorerade växthusgaser, ozonnedbrytande ämnen samt rapportering av miljöuppgifter från industrianläggningar och inrättande av en portal för industriutsläpp genom att utfärda nationella påföljdsbestämmelser om dem.

Lagarna avses träda i kraft våren 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
1.2.1 F-gasförordningen och ozonförordningen	4
1.2.2 Industriutsläppsportalsförordningen	4
1.2.3 Beredningen av propositionen	5
2 EU-rättsakternas målsättning och huvudsakliga innehåll.....	5
2.1 F-gasförordningen.....	5
2.2 Ozonförordningen.....	6
2.3 Industriutsläppsportalsförordningen	6
3 Nuläge och bedömning av nuläget	7
3.1 F-gasförordningen och ozonförordningen	7
3.2 Industriutsläppsportalsförordningen	9
3.3 Miljöbrottsdirektivet	9
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	10
4.1.1 Allmänt	10
4.1.2 F-gasförordningen och ozonförordningen	10
4.1.3 Industriutsläppsportalsförordningen	11
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	11
5 Alternativa handlingsvägar.....	12
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	12
5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater	12
6 Remissvar	12
7 Specialmotivering	14
7.1 Miljöskyddslagen.....	14
7.2 Strafflagen.....	20
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	21
9 Ikraftträdande	21
10 Förhållande till andra propositioner	22
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	22
11.1 Allmänt	22
11.2 Kraven på godtagbarhet och proportionalitet	22
11.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen	23
11.4 Den grundläggande rättigheten till miljö	23
11.5 Ålands behörighet	24
LAGFÖRSLAG.....	25
Lag om ändring av 225 § i miljöskyddslagen.....	25
Lag om ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen	26
BILAGA.....	28
PARALLELTEXT	28
Lag om ändring av 225 § i miljöskyddslagen.....	28
Lag om ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med propositionen är att komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 om fluorerade växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014, nedan *F-gasförordningen*, samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/590 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och om upphävande av förordning (EG) nr 1005/2009, nedan *ozonförordningen*, till den del det är fråga om påföljdsbestämmelser. Förordningarna trädde i kraft den 11 mars 2024 och kommissionen ska underrättas om påföljderna före den 1 januari 2026.

Bestämmelser om det nationella genomförandet av F-gasförordningen och ozonförordningen, med undantag för påföljder, finns i ändring 754/2024 (RP 102/2024 rd) av miljöskyddslagen (527/2014). I miljöskyddslagen finns det bestämmelser om det nationella certifieringssystem som avses i F-gasförordningen och om förfarandena i anslutning till det.

Syftet med propositionen är dessutom att komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1244 om rapportering av miljöuppgifter från industrianläggningar och inrättande av en portal för industriutsläpp och om upphävande av förordning (EG) nr 166/2006, nedan *industriutsläppsportalsförordningen*, till den del det är fråga om påföljdsbestämmelser. Förordningen trädde i kraft den 22 maj 2024 och den tillämpas från och med den 1 januari 2028. Avsikten är att det nationella genomförandet av industriutsläppsportalsförordningen på lagnivå i övrigt ska ingå i den regeringsproposition som bereds om genomförandet av en ändring av industriutsläppsdirektivet.

Avsikten är att det genom propositionen görs behövliga ändringar i de hänvisningar till EU-rättsakterna som ingår i strafflagen (39/1889).

1.2 Beredning

1.2.1 F-gasförordningen och ozonförordningen

Europeiska kommissionen offentliggjorde den 5 april 2022 ett förslag till F-gasförordning (COM(2022) 150 final) (konsekvensbedömning) och ett förslag till ozonförordning (COM(2022) 151 final) (konsekvensbedömning). Statsrådet informerade riksdagen om dem med skrivelserna U 46/2022 rd och U 45/2022 rd. I riksdagen behandlades skrivelserna av miljöutskottet och stora utskottet. Statsrådet ansåg att det är nödvändigt att ha som mål att ingripa i överträdelser av förordningarna mer effektivt än i dag.

1.2.2 Industriutsläppsportalsförordningen

Europeiska kommissionen har offentliggjort ett förslag till industriutsläppsportalsförordning (COM(2022) 157 final). Statsrådet informerade riksdagen om förslaget med skrivelse U 51/2022 rd. I riksdagen behandlades skrivelsen av jord- och skogsbruksutskottet, miljöutskottet och stora utskottet. Statsrådet ansåg det vara viktigt att systemet med påföljder bildar en tydlig helhet där man undviker att administrativa påföljder och åtgärder och straffrättsliga påföljder överlappar varandra och ser till att förbudet mot dubbel straffbarhet efterlevs. Allmänt taget ansågs det viktigt att behålla möjligheten att föreskriva om påföljder på ett sätt som uppfyller

de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de i grundlagen tryggade grundläggande fri- och rättigheterna och som lämpar sig för det finska rättssystemet.

1.2.3 Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts vid miljöministeriet. Under beredningen har diskussioner förts med justitieministeriet. Propositionen var på remiss mellan den 25 juni och 20 augusti 2025. Ett sammandrag av de remissvar som gäller bestämmelserna om påföljder finns nedan i avsnitt 6. Beredningsunderlaget till denna regeringsproposition finns tillgängligt i den offentliga tjänsten på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=YM016:00/2025>.

Under beredningen av propositionen har man följt justitieministeriets pågående projekt för beredning av det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG, nedan *miljöbrottsdirektivet*. Projektets handlingar finns tillgängliga i den offentliga tjänsten på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=OM034:00/2024>.

2 EU-rättsakternas målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 F-gasförordningen

Syftet med F-gasförordningen är att minska utsläppen av fluorerade växthusgaser. I förordningen ingår det bland annat bestämmelser om utsläppande på marknaden av fluorkolväten, nedan *HFC-föreningar*, förebyggande av utsläpp av fluorerade växthusgaser, rapportering samt personers och verksamhetsutövers kvalifikationer. Målet är också att effektivisera övervakningen och samarbetet mellan myndigheterna för att förebygga olaglig handel. Detta inbegriper åtgärder, såsom sanktioner, för att ingripa i olaglig verksamhet.

F-gasförordningen innehåller mer detaljerade bestämmelser om sanktioner än den tidigare F-gasförordningen. Enligt artikel 31.1 i F-gasförordningen ska medlemsstaterna, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt miljöbrottsdirektivet, fastställa regler om sanktioner för överträdelse av förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sanktionerna tillämpas. Medlemsstaterna ska före den 1 januari 2026 anmäla dessa regler och åtgärder till kommissionen, samt utan dröjsmål anmäla eventuella senare ändringar som berör dem.

Enligt artikel 31.2–31.4 ska sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande, och de ska, beroende på vad som är tillämpligt, fastställas med vederbörlig hänsyn till överträdelsens art och allvarlighetsgrad, den befolkning eller miljö som påverkas av överträdelsen, med beaktande av behovet av att säkerställa en hög skydds nivå för människors hälsa och miljön, eventuella tidigare överträdelser av förordningen som det företag som hålls ansvarigt gjort sig skyldigt till samt den ekonomiska situationen för det företag som hålls ansvarigt. Sanktionerna ska innefatta följande:

- administrativa ekonomiska sanktioner; Medlemsstaterna får dock utöver administrativa ekonomiska sanktioner, eller i stället för dem, använda straffrättsliga påföljder, förutsatt att de är lika effektiva, proportionella och avskräckande som administrativa ekonomiska sanktioner,
- förverkande eller beslag, tillbakadragande eller avlägsnande från marknaden eller övertagande från de behöriga myndigheternas sida av olagligt erhållna varor,

– vid allvarliga eller upprepade överträdelser, tillfälligt förbud mot användning, tillverkning, import, export eller utsläppande på marknaden av fluorerade växthusgaser, eller produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser eller vars funktion är beroende av dem.

Om en medlemsstat fastställer administrativa ekonomiska sanktioner ska de stå i proportion till miljöskadan, i tillämpliga fall, och i praktiken frånta de ansvariga de ekonomiska fördelar som härrör från deras överträdelser. Nivån på administrativa ekonomiska sanktioner ska gradvis öka vid upprepade överträdelser. Den administrativa sanktionens maximibelopp ska uppgå till minst fem gånger marknadsvärdet av berörda gaser eller produkter och utrustning. Vid upprepade sådana överträdelser inom en femårsperiod ska den administrativa sanktionens maximibelopp uppgå till minst åtta gånger marknadsvärdet av berörda gaser eller produkter och utrustning.

Enligt artikel 31.5 får, utöver de sanktioner som avses ovan, företag som har överskridit den kvot för utsläppande på marknaden av fluorkolväten som har tilldelats dem tilldelas en minskad kvot vid följande kvottilldelning.

Nya gärningsformer enligt F-gasförordningen är förbuden mot idrifttagande enligt artikel 13.9 och de därmed förenade dokumenteringskyldigheterna enligt artikel 13.6 och underrättelseskyldigheten enligt artikel 13.17.

2.2 Ozonförordningen

Syftet med ozonförordningen är att minska utsläppen av ozonnedbrytande ämnen och säkerställa att skyldigheterna enligt Montrealprotokollet fullgörs genom effektivare genomförande och bättre uppföljning. Artikel 27 i ozonförordningen innehåller motsvarande bestämmelser om sanktioner som artikel 31.1–31.4 i F-gasförordningen.

En ny gärningsform enligt ozonförordningen är förbudet enligt artikel 20.4 mot att destruera haloner.

2.3 Industriutsläppsportalsförordningen

Den nya industriutsläppsportalsförordningen innehåller delvis mer detaljerade bestämmelser om sanktioner än den förordning (EG) nr 166/2006 som upphävs.

Enligt artikel 18.1 i industriutsläppsportalsförordningen ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder utan onödigt dröjsmål samt utan onödigt dröjsmål eventuella ändringar som berör dessa regler eller åtgärder. Enligt artikel 18.2 i industriutsläppsportalsförordningen ska sanktionerna innefatta böter.

Enligt artikel 18.3 i industriutsläppsportalsförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att det i sanktionerna, enligt vad som är tillämpligt, tas vederbörlig hänsyn till överträdelsens karaktär, allvar och omfattning, med beaktande av målet att uppnå en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön, graden av vållande i förhållande till överträdelsen och om överträdelsen skett endast en gång eller vid upprepade tillfällen.

Enligt artikel 18.4 i industriutsläppsportalsförordningen ska medlemsstaterna anta åtgärder för att säkerställa efterlevnad i syfte att förhindra och upptäcka de överträdelser som avses i artikeln.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 F-gasförordningen och ozonförordningen

Den gällande 225 § 7 punkten i miljöskyddslagen baserar sig på den upphävda F-gasförordningen och den upphävda ozonförordningen. Enligt artikel 25 i den upphävda F-gasförordningen ska medlemsstaterna anta bestämmelser om de sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Dessutom föreskrivs det om tilldelning av minskade kvoter på motsvarande sätt som i den ovan i avsnitt 2.1 beskrivna artikeln 31.5 i den gällande F-gasförordningen. Artikel 29 i den upphävda ozonförordningen innehåller motsvarande bestämmelser.

Enligt 225 § 1 mom. 7 punkten i miljöskyddslagen döms böter ut till den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter en skyldighet enligt ozonförordningen som gäller produktion av ozonnedbrytande ämnen (artiklarna 4, 11 och 24), utsläppande på marknaden och användning av ozonnedbrytande ämnen och produkter som innehåller sådana ämnen (artiklarna 5, 6 och 11), undantag (artikel 7), användning av ämnena som agens i tillverkningsprocessen eller för laboratorie- eller analysändamål (artiklarna 8 och 10), undantag som gäller användningen av metylbromid och haloner (artiklarna 12 och 13), import och export av ozonnedbrytande ämnen och utrustning som innehåller sådana ämnen (artiklarna 15–17), handel med stater som inte är parter (artikel 20), återvinning och destruktion (artikel 22), förhindrande av läckage och utsläpp (artikel 23) eller uppgiftslämnande från företag (artikel 27). När det gäller F-gasförordningen föreskrivs att det är straffbart att åsidosätta en skyldighet som gäller utsläpp av fluorerade växthusgaser, förebyggande av utsläpp, kontroller av läckor, läckagevarningssystem, registrering och återvinning (artiklarna 3–8), utbildning och certifiering (artikel 10), utsläppande på marknaden (artiklarna 11, 14–16 och 17), märkning (artikel 12), användning (artikel 13) eller rapportering (artikel 19) eller att annars handla i strid med den upphävda F-gasförordningen. Dessutom är det straffbart att handla i strid med den bestämmelse i 159 § 1 mom. som gäller kompetenskrav och den bestämmelse i 161 § som gäller ansvariga för verksamheten samt att åsidosätta skyldigheten enligt 165 § att lämna uppgifter.

Under den remissbehandling som föregick regeringens proposition 102/2024 rd ansåg justitieministeriet att 225 § om påföljdsbestämmelser är problematisk och att kriterierna för straffbestämmelser av blancotyp bör beaktas när paragrafen ändras. Justitieministeriets ställningstagande är relevant i fråga om de bestämmelser som ändras i denna regeringsproposition.

På överträdelser av F-gasförordningen och ozonförordningen, 17 kap. i miljöskyddslagen och en statsrådförordning som utfärdats med stöd av det tillämpas strafflagen när det är fråga om en grövre gärningsform. Enligt 48 kap. 1–4 § i strafflagen är det straffbart att uppsåtligt eller av grov oaktsamhet begå gärningar som är ägnade att förorena miljön eller att på motsvarande sätt förorsaka andra skadliga förändringar i miljön eller skräpa ned den eller att förorsaka fara för hälsan. Bestämmelsen i 1 § 1 mom. 1 punkten, enligt vilken det är straffbart att i miljön släppa ut ett ämne i strid med bestämmelserna är relevant med avseende på F-gasförordningen och ozonförordningen. Enligt 1 § 2 punkten är det också straffbart att framställa, överlåta, transportera, använda, behandla eller förvara ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller att använda en anordning i strid med den i underpunkt h nämnda ozonförordningen eller den i underpunkt i nämnda F-gasförordningen. Enligt 1 § 5 punkten är det förbjudet att i landet föra in eller ur landet föra ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med den i underpunkt b nämnda ozonförordningen eller den i underpunkt c nämnda F-gasförordningen.

Bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. i strafflagen har ett allmänt tillämpningsområde, och de tillämpas i princip på alla gärningar som är straffbara enligt finsk lagstiftning, om inte något annat föreskrivs särskilt. I 10 kap. 1 § föreskrivs det om de allmänna förutsättningarna för förverkandepåföljder, i 10 kap. 2 och 3 § om förverkande av vinning och utvidgat förverkande av vinning och i 10 kap. 4 § om förverkande av hjälpmedel vid brott. I 10 kap. 5 § föreskrivs det om förverkande av annan egendom än sådan som avses i 10 kap. 2 och 4 §. På brott tillämpas dessutom de bestämmelser om kvarstad och beslag som behövs för säkerställande av en förverkandepåföljd och som ingår i 6 kap. om kvarstad i tvångsmedelslagen (806/2011) och 7 kap. om beslag i den lagen.

Artikel 31.3 b i F-gasförordningen och artikel 27.3 b i ozonförordningen förutsätter att påföljderna ska innefatta förverkande eller beslag, tillbakadragande eller avlägsnande från marknaden eller övertagande från de behöriga myndigheternas sida av olagligt erhållna varor. Bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen och 7 kap. i tvångsmedelslagen kan anses uppfylla kraven i dessa artiklar när det gäller förverkande och beslag. Enligt 10 kap. 5 § 2 mom. 1 och 4 punkten i strafflagen kan föremål och egendom som har framställts, tillverkats eller fått till stånd genom ett brott eller som har varit föremål för ett brott dömas förverkade antingen helt eller delvis, om förverkandepåföljden är nödvändig på grund av att föremålen eller egendomen har egenskaper som gör dem skadliga för hälsan eller miljön eller för att syftet med bestämmelser om skydd av naturen eller miljön ska kunna uppnås. Enligt regeringens proposition RP 80/2000 rd är avsikten att definitionen "framställts, tillverkats eller fått till stånd" ska täcka både sådana fall där verksamheten i sig är olaglig och sådana fall där olagligheten föranleds av till exempel tillverknings sättet. Dessutom ska bestämmelsen gälla sådana fall där verksamhet utan tillstånd är straffbar.

Dessutom förutsätter F-gasförordningen och ozonförordningen att det vid allvarliga eller upprepade överträdelser dessutom ska vara möjligt att tillfälligt förbjuda användning, tillverkning, import, export eller utsläppande på marknaden av fluorerade växthusgaser eller ozonedbrytande ämnen eller produkter och utrustning som innehåller sådana. Ett tillfälligt förbud ingår redan i 183 § miljöskyddslagen. Enligt paragrafen kan miljöministeriet förbjuda tillverkaren, importören eller den som släpper ut varan i fråga på marknaden eller den som utför underhåll på en anordning eller hanterar ett ämne att fortsätta sin verksamhet, förbjuda användning, tillverkning, saluföring, försäljning eller annan överlåtelse av ett ämne, en kemikalie, ett preparat, en produkt, en anordning eller en maskin som strider mot bestämmelserna, förelägga den som brutit mot förordningen att se till att ämnet, kemikalien, preparatet, produkten, anordningen eller maskinen fås att stämma överens med bestämmelserna eller att annars fullgöra sin skyldighet samt förelägga den som brutit mot förordningen att helt eller delvis överlämna ämnet, kemikalien, preparatet, produkten, anordningen eller maskinen för att på behörigt sätt behandlas som avfall. Dessutom kan miljöministeriet förelägga den som brutit mot förordningen att återkalla ett ämne, en kemikalie, ett preparat, en produkt, en anordning eller en maskin från marknaden.

I 183 § och 216 § i miljöskyddslagen ingår det bestämmelser om administrativa tvångsmedel. Enligt 183 § i miljöskyddslagen beslutar Finlands miljöcentral om förbud eller förelägganden när det gäller efterlevnaden av F-gasförordningen, ozonförordningen eller en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 17 kap. i miljöskyddslagen till andra delar än i fråga om certifiering av personer och verksamhetsutövare. Förbud mot användning av en enskild anordning som strider mot bestämmelserna samt föreläggande att fullgöra underhållsskyldighet meddelas av en i 23 § 1 mom. i miljöskyddslagen avsedd allmän tillsynsmyndighet. Säkerhets- och kemikalieverket beslutar om förbud och förelägganden när överträdelsen gäller fullgörande av skyldigheter för certifiering. Enligt 216 § kan tillverkning, utsläppande på marknaden, utförelse eller användning av en kemikalie eller produkt som negativt

påverkar atmosfären förbjudas, begränsas eller beläggas med villkor, om användningen orsakar utsläpp som med fog kan antas medföra olägenhet för hälsan eller någon annan följd som avses i 5 § 1 mom. 2 punkten.

Den nationella lagstiftningen uppfyller merparten av de skyldigheter som gäller påföljder enligt F-gasförordningen och ozonförordningen. Den nationella lagstiftningen bör ändras så att de straffbara gärningarna beskrivs mer detaljerat och exakt än i den gällande miljöskyddslagen. Dessutom ska det föreskrivas att de nya gärningsformerna är straffbara, det vill säga förbuden mot idrifttagande av elektriska brytare enligt artikel 13.9 i F-gasförordningen och dokumenterings- och underrättelseskyldigheterna enligt artikel 13.16 och 13.17 i den förordningen. Den nya gärningsformen enligt ozonförordningen är förbudet enligt artikel 20.4 mot att destruera haloner.

Både F-gasförordningen och ozonförordningen innehåller bemyndiganden med stöd av vilka kommissionen kan anta genomförandeakter eller delegerade akter. Vid beredningen av regeringspropositionen har det bedömts att det inte finns något behov av att föreskriva om överträdelser i fråga om dem.

3.2 Industriutsläppsportalsförordningen

I 225 § 1 mom. 7 punkten i den gällande miljöskyddslagen hänvisas det till artikel 5, 6 eller 9.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, som nu ska upphävas. Den som handlar i strid skyldigheterna enligt artiklarna i fråga döms till böter.

Verksamhet som bedrivs av verksamhetsutövare som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006, som upphävs, och den ersättande nya industriutsläppsportalsförordningen (EU) 2024/1244 är enligt miljöskyddslagen miljötillståndspliktig eller registreringspliktig verksamhet. I miljötillståndet anges en tidsfrist inom vilken verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om verksamhetsåret till den behöriga myndigheten. Samma tidsfrist gäller också i fråga om sådant som omfattas av rapporteringsplikten enligt förordning (EG) nr 166/2006. Om verksamhetsutövaren försummar att lämna uppgifterna inom utsatt tid, ska tillsynsmyndigheten enligt 179 § i miljöskyddslagen uppmana verksamhetsutövaren att lämna de uppgifter som saknas samt vidta åtgärder för att inleda ett förvaltningsstängningsförfarande.

3.3 Miljöbrottsdirektivet

Artikel 3.2 s i miljöbrottsdirektivet förpliktar medlemsstaterna att straffbelägga produktion, utsläppande på marknaden, import, export, användning eller utsläpp av ozonnedbrytande ämnen samt produktion, utsläppande på marknaden, import, export eller användning av produkter och utrustning och delar därav som innehåller ozonnedbrytande ämnen eller vars funktion är beroende av dessa ämnen, om gärningen är olaglig och uppsåtlig. Artikel 3.2 t i miljöbrottsdirektivet förpliktar medlemsstaterna att straffbelägga produktion, utsläppande på marknaden, import, export, användning eller utsläpp av fluorerade växthusgaser samt produktion, utsläppande på marknaden, import, export eller användning av produkter och utrustning och delar därav som innehåller fluorerade växthusgaser eller vars funktion är beroende av dessa gaser samt ibrukttagande av sådana produkter och sådan utrustning, om gärningen är olaglig och uppsåtlig.

Artikel 3.4 i miljöbrottsdirektivet förpliktar medlemsstaterna att säkerställa att de gärningar som förtecknas ovan utgör brott även när gärningen utförs av grov vårdslöshet, och enligt artikel 4.2 i det direktivet ska det föreskrivas att ett försök att begå ett ovannämnt brott utgör ett brott. Enligt artikel 5.2 d i miljöbrottsdirektivet ska ovannämnda brott kunna beläggas med ett maximistraff på minst fem års fängelse. Dessutom förutsätter artikel 6 att straffansvaret för juridiska personer ska vara tillämpligt när det gäller ovannämnda brott.

Bestämmelser om de påföljder för överträdelser av F-gasförordningen och ozonförordningen som förutsätts i miljöbrottsdirektivet ingår i ett projekt för ändring av strafflagen som är aktuellt vid justitieministeriet. Genomförandet bereds av en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet och vars mandatperiod sträcker sig till den 31 oktober 2025. Tidsfristen för genomförande av direktivet löper ut den 20 maj 2026. Beredningen av genomförandet av direktivet pågår, och innehållet i de lagstiftningsändringar som genomförandet föranleder i straffbestämmelserna har således ännu inte preciserats.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Allmänt

Bestämmelserna i F-gasförordningen, ozonförordningen och miljöbrottsdirektivet kan anses utgöra en helhet som syftar till att skydda miljön mot faror eller skador orsakade av bland annat olaglig användning eller olagligt utsläpp av F-gaser eller ozon och produkter som innehåller sådana, och som bygger på de materiella bestämmelserna i F-gasförordningen och ozonförordningen.

I propositionen föreslås det att 225 § i miljöskyddslagen ändras. Paragrafen innehåller bestämmelser om påföljder. Eftersom de ändringar i strafflagen som miljöbrottsdirektivet förutsätter i fråga om påföljderna enligt F-gasförordningen och ozonförordningen görs i samband med genomförandet av miljöbrottsdirektivet, föreslås det i denna proposition endast en teknisk ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen, det vill säga hänvisningar till den nya F-gasförordningen och den nya ozonförordningen.

De ändringar som föreslås i miljöskyddslagen utvidgar området för straffbarhet. De nya gärningsformerna enligt F-gasförordningen är förbuden mot idrifttagande av elektriska brytare enligt artikel 13.9 i F-gasförordningen och dokumenterings- och underrättelseskyldigheterna enligt artikel 13.16 och 13.17 i den förordningen. Den nya gärningsformen enligt ozonförordningen är förbudet enligt artikel 20.4 mot att destruera haloner. När det gäller miljöskyddslagen är de nya gärningsformerna underlåtenhet att överlämna det installationsbevis som avses i 162 a § och i den statsrådsförordning som utfärdas med stöd av 17 kap.

4.1.2 F-gasförordningen och ozonförordningen

Både i miljöskyddslagen och i 48 kap. i strafflagen ska det föreskrivas att gärningar som strider mot F-gasförordningen och ozonförordningen är straffbara. I miljöskyddslagen föreslås bestämmelser om sådana gärningar som begås uppsåtligen eller av oaktsamhet och som inte omfattas av miljöbrottsdirektivet. Till sådana hör till exempel överträdelser som gäller registerföringen. I miljöskyddslagen ska det dessutom föreskrivas om förfaranden som görs av oaktsamhet, i tillägg till de förfaranden som i miljöbrottsdirektivet beskrivs vad gäller tillräknelighet. I fråga om sådana gärningar för vilka straff kan dömas ut antingen med stöd av miljöskyddslagen eller med stöd av strafflagen ska det utifrån hur allvarlig gärningen är

övervägas vilkendera lagen som ska tillämpas. Till exempel när överträdelsen hänför sig till överlåtelse av fluorerade växthusgaser, det vill säga utsläppande på marknaden enligt F-gasförordningen, och den mängd gaser som olagligt släpps ut på marknaden är stor och gärningen har begåtts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, ska strafflagen tillämpas. På motsvarande sätt ska miljöskyddslagen tillämpas när gärningen har begåtts av oaktsamhet och det till exempel är fråga om utsläppande på marknaden av enstaka gasbehållare.

I denna regeringsproposition föreslås det att strafflagen ändras endast i fråga om vissa författningar som det hänvisas till i 48 kap. 1 § 1 mom. Med andra ord ersätts hänvisningarna till den upphävda F-gasförordningen och den upphävda ozonförordningen med hänvisningar till den gällande F-gasförordningen och den gällande ozonförordningen. Till följd av dessa uppdateringar ändras inte området för straffbarhet i strafflagen.

Justitieministeriet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att bereda hur miljöbrottsdirektivet genomförs genom strafflagen. I samband med detta bereds bestämmelser bland annat om påföljder när någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet och i strid med F-gasförordningen och ozonförordningen släpper ut, använder, återvinner, destruerar, producerar, importerar, exporterar eller på marknaden släpper ut ämnen eller tar i drift vissa anordningar som innehåller fluorerande växthusgaser.

4.1.3 Industriutsläppsportalsförordningen

I 225 § 1 mom. 7 punkten i miljöskyddslagen förtydligas de hänvisningar som avser gärningar som strider mot industriutsläppsportalsförordningen. Gällande 225 § i miljöskyddslagen innehåller ett bötesstraff, vilket innebär att kravet i artikel 18.2 i industriutsläppsportalsförordningen inte innebär någon förändring jämfört med nuläget.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Enligt propositionen ska det i miljöskyddslagen föreskrivas om påföljder mer specificerat och tydligare än för närvarande. Propositionen har inga väsentliga konsekvenser för förhållandet mellan myndigheterna, myndigheternas uppgifter och förfaranden, personalen eller organisationen eller myndigheternas administrativa uppgifter.

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för antalet fall som utmynnar i en straffprocess, eftersom det i huvudsak är fråga om att förtydliga den nuvarande regleringen.

En precisering av lagstiftningen eller en liten utvidgning av området för straffbarhet anses inte ha några betydande konsekvenser för företagen, och det är således inte heller fråga om begränsningar av företagsverksamheten.

Införandet av effektiva och avskräckande påföljder effektiviserar genomförandet och bidrar till att förebygga överträdelser. När påföljder påförs verksamhetsutövare som bryter mot bestämmelserna främjas en enhetlig behandling av aktörerna. När överträdelserna minskar kan också miljökonsekvenserna av fluorerande växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen uppskattas minska.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I enlighet med F-gasförordningen, ozonförordningen och industriutsläppsportalsförordningen får medlemsstaterna använda straffrättsliga eller administrativa påföljder. I denna regeringsproposition föreslås det inte att administrativa påföljdsavgifter införs. Påförande av administrativa påföljder för överträdelse av F-gasförordningen, ozonförordningen och industriutsläppsportalsförordningen skulle innebära en betydande ändring av de gällande påföljdsbestämmelserna. Ett eventuellt införande av administrativa påföljdsavgifter i miljöskyddslagen granskas senare i samband med de andra miljörättsakter som ska genomföras samtidigt.

5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater

Enligt F-gasförordningen och ozonförordningen ska medlemsstaterna före den 1 januari 2026 underrätta kommissionen om genomförandet av påföljderna. Under beredningen av regeringspropositionen har det inte funnits tillgång till information om andra medlemsstaters lagstiftningsplaner.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var ute på öppen remiss på webbplatsen www.utlatande.fi mellan den 25 juni och den 20 augusti 2025 ([utlatande.fi](http://www.utlatande.fi)). Miljöministeriet begärde utlåtande av följande instanser: Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Gruvindustri rf, Kemiindustrin KI rf, Centralkriminalpolisen, kommunikationsministeriet, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, jord- och skogsbruksministeriet, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Skogsindustrin rf, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Polisstyrelsen, försvarsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Kommunförbund rf, Kylfirmornas Förbund i Finland rf, Suomen Lämpöpumppuyhdistys ry, Finlands miljöcentral, Åklagarmyndigheten, Teknologiateollisuus ry, Tullen, Säkerhets- och kemikalieverket, arbets- och näringsministeriet och finansministeriet. Även vilken som helst annan aktör har fått ge ett utlåtande i ärendet.

Utlåtanden lämnades av justitieministeriet, Polisstyrelsen och Kylfirmornas Förbund i Finland rf, Jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och kommunikationsministeriet samt Säkerhets- och kemikalieverket meddelade att de inte har något att yttra.

Ändringarna av 225 § i miljöskyddslagen

Justitieministeriet ansåg att propositionen bör kompletteras med en redogörelse för F-gasförordningens, ozonförordningens och industriutsläppsportalsförordningens huvudsakliga innehåll och av innehållet i de artiklar som gäller påföljder. Det bör också ges en noggrannare beskrivning av nuläget. Dessutom behövs en närmare redogörelse för förändringarna inom området för straffbarhet jämfört med nuläget. Enligt justitieministeriet bör det i samband med att det anges vilka gärningar som är straffbara ges exempel på de straffbara gärningarna. Justitieministeriet hade dessutom flera detaljerade kommentarer till motiveringen till paragraferna. Propositionen har kompletterats i enlighet med justitieministeriets förslag.

Justitieministeriet ansåg att det i propositionen bör förtydligas till vilka delar och på vilka grunder 5 och 10 kap. i strafflagen samt 6 och 7 kap. i tvångsmedelslagen ska tillämpas på överträdelser av F-gasförordningen och ozonförordningen. Justitieministeriet fäste avseende vid legalitetsprincipen enligt grundlagen, de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och kriminaliseringsprinciperna. Propositionen har kompletterats på de sätt som föreslås.

Justitieministeriet ansåg att det i propositionen bör redogöras för huruvida det är motiverat att begränsa straffbarheten till att gälla artikel 6.1 i industriutsläppsportalsförordningen eller andra punkter i artikeln, eftersom den materiella bestämmelsen, när ett förfarande som strider mot den är straffbart, måste vara tillräckligt noggrant avgränsad och exakt för att det på basis av den ska vara möjligt att förutse vilket förfarande som är straffbart. Propositionen har preciserats i enlighet med förslaget.

Dessutom ansåg justitieministeriet att det i den specialmotivering som gäller artikel 9.1 i industriutsläppsportalsförordningen bör preciseras på vilket sätt och enligt vilka kriterier det görs en bedömning av om de uppgifter som verksamhetsutövaren lämnar är av hög kvalitet. Propositionen har preciserats i detta hänseende.

Justitieministeriet föreslog preciseringar av vissa punkter i 225 §. Dessa preciseringar har gjorts i propositionen. I övrigt ansåg justitieministeriet att de gärningar som är straffbara enligt propositionsutkastet på behörigt sätt beskrivs mer detaljerat och exakt än de nuvarande bestämmelserna, som innehåller synnerligen allmänna hänvisningar till förfaranden som strider mot skyldigheterna enligt förordningarna.

Även propositionens övergångsbestämmelse har korrigerats med anledning av det som justitieministeriet påpekat i sitt utlåtande.

Ändringen av 48 kap. 1 § i strafflagen

Enligt justitieministeriet bör det i propositionen redogöras för om bestämmelserna i F-gasförordningen och ozonförordningen har ändrats på ett sätt som är av betydelse med tanke på området för straffbarhet samt motiveras varför också de nya gärningar som ska omfattas av straffbarheten bör vara straffbara med beaktande av kriminaliseringsprinciperna. Dessutom bör det i propositionen också redogöras för om det i ändringarna av F-gasförordningen och ozonförordningen är fråga om till exempel sådana skyldigheter vars försummelse kan bli straffbar som miljöförstöring. Propositionen har kompletterats på det sätt som föreslås.

De huvudsakliga konsekvenserna

Enligt Polisstyrelsen har de myndigheter som är har hand om miljöbrottsärenden etablerade samarbetsformer och propositionen bedöms inte ha några väsentliga konsekvenser för myndigheternas inbördes relationer, myndigheternas uppgifter och förfaranden, personal eller organisation eller för myndigheternas administrativa uppgifter.

Polisstyrelsen ansåg att de föreslagna ändringarna är värda att understödja. Förtydligandet av bestämmelserna och hotet om påföljder vid verksamhet som strider mot bestämmelserna bidrar till att förbättra förebyggandet av miljöbrott. Dessutom konstaterar Polisstyrelsen att de administrativa avgifterna i förhållande till vinningen av överträdelsen av bestämmelserna kan effektivisera förebyggandet av miljöbrott och miljöförseelser. Detta gäller i synnerhet situationer där syftet med en avsiktlig överträdelse av bestämmelserna är att få konkurrensfördelar jämfört med företaget som iaktar bestämmelserna.

Kylfirmornas Förbund i Finland rf ansåg att de huvudsakliga konsekvenserna till sin rättsliga grund är riktiga och att de står i rätt proportion till gärningarnas straffbarhet och bedömde att förslaget inte har några betydande konsekvenser för de företag som är verksamma inom branschen.

7 Specialmotivering

7.1 Miljöskyddslagen

225 §. *Brott mot miljöskyddslagen.* I paragrafen ingår bestämmelser om straff som är förenade med hot om böter som komplement till bestämmelserna i strafflagen.

I 1 mom. 7 punkten föreslås att det ska vara straffbart om en verksamhetsutövare åsidosätter skyldigheten enligt artikel 6.1 i industriutsläppsportalsförordningen att rapportera uppgifter till den behöriga myndigheten. Det ska vara straffbart om verksamhetsutövaren inte rapporterar uppgifterna inom den tidsfrist som anges i tillståndet eller förordningen.

I 1 mom. 7 punkten föreslås att det ska vara straffbart om en verksamhetsutövare åsidosätter skyldigheten enligt artikel 6.8 i industriutsläppsportalsförordningen att föra eller bevara register (i förordningen på svenska *arkiv*). Verksamhetsutövaren vid varje anläggning ska hålla registren från vilka de rapporterade uppgifterna härleddes tillgängliga för den behöriga myndigheten i fem år efter rapporteringsårets slut. Registren ska innehålla en beskrivning av den metod som använts för att samla in uppgifterna. Det blir således straffbart om registren inte har förts eller om de inte har bevarats i minst fem år.

Det ska vara straffbart om verksamhetsutövaren inte i enlighet med artikel 9.1 i industriutsläppsportalsförordningen säkerställer att de rapporterade uppgifterna är av hög kvalitet. Enligt 62 § i miljöskyddslagen ska ett miljötillstånd innehålla behövliga villkor om utsläppskontroll och kontroll av verksamheten, om mätmetoder som används i samband med dem och om bedömning av resultaten. Enligt 209 § i miljöskyddslagen ska mätningarna utföras på ett kompetent och tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder. Exempelvis i referensdokumenten om bästa tillgängliga teknik vid anläggningar som hör till ett verksamhetsområde enligt industriutsläppsdirektivet anges de standardmetoder som ska användas. Standardmetoderna måste ibland tillämpas för att optimera mätningen, men provning görs från fall till fall och på det sätt som beskrivs i kontrollplanen. I den mätningsrapport som verksamhetsutövaren lägger fram för myndigheten presenteras utöver det erhållna resultatet också de i villkoren förutsatta omständigheter som beskriver kontrollens kvalitet. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska bedöma kvaliteten på de uppgifter som verksamhetsutövaren lämnar, särskilt med avseende på uppgifternas exakthet, fullständighet, enhetlighet och trovärdighet. Vid bedömningen använder myndigheten till exempel de resultat som verksamhetsutövaren rapporterat under tidigare år samt de mätningar från ackrediterade mätare som verksamhetsutövaren har lämnat till den behöriga myndigheten. Om den behöriga myndigheten upptäcker kvalitativa brister i uppgifterna begär myndigheten att verksamhetsutövaren lämnar korrigerade uppgifter. Därmed blir det straffbart om verksamhetsutövaren inte iakttar de bestämmelser om kvalitetssäkring av kontrollen som anges i tillståndet eller om verksamhetsutövaren trots myndighetens begäran inte avhjälper de kvalitativa bristerna i resultaten.

I paragrafens nya 1 mom. 10 och 11 punkter föreskrivs det att det ska vara straffbart att uppsåtligt eller av oaktsamhet begå sådana gärningar som inte är gärningar enligt miljöbrottsdirektivet. Punkterna gäller återvinning av fluorerade växthusgaser, ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem och, i tillämpliga fall, produkter som innehåller

eller anordningar som använder sådana, skyldigheter att föra register och rapportera samt läckagekontroll och läckagedetektorsystem.

I den nya 1 mom. 10 punkten föreskrivs det om överträdelse av F-gasförordningen. Bestämmelser om läckagekontroll finns i artikel 5 i F-gasförordningen. Enligt artikel 5.1 första stycket ska tillverkare och operatörer av utrustning säkerställa att utrustningen har kontrollerats för läckage. I artikel 4.5 i förordningen finns det bestämmelser om skyldigheten att reparera läckage. I artikel 6.1 i förordningen finns det bestämmelser om skyldigheten för operatörer av viss utrustning att säkerställa att utrustningen har ett läckagevarningssystem. Det ska till exempel bli straffbart om innehavaren av en anordning inte har sört för läckagekontrollen av anordningen inom de tidsfrister som anges i F-gasförordningen, om anordningen inte har ett sådant läckagevarningssystem som förutsätts i F-gasförordningen eller om ett fel som upptäckts i anordningen inte har reparerats inom den tidsfrist som anges i F-gasförordningen eller i anordningarna. Området för straffbarhet ändras inte.

I artikel 7 i F-gasförordningen finns det bestämmelser om verksamhetsutövarens skyldighet att upprätta register. Enligt artikel 7.1 ska register föras över utrustning som omfattas av skyldigheten att utföra läckagekontroll. Enligt förslaget ska överträdelser av registreringsskyldigheterna enligt artikel 7.3, 7.4 och 7.5 vara nya straffbara gärningar. Enligt artikel 7.3 ska företag som levererar vissa fluorerade växthusgaser upprätta register med information om köparna av dessa gaser. Enligt artikel 7.4 ska företag som säljer utrustning som är påfylld med vissa fluorerade växthusgaser föra register över den sålda utrustningen och de certifierade företag som kommer att utföra installationen. Enligt artikel 7.5 gäller skyldigheten att föra register också företag som producerar, släpper ut på marknaden, levererar eller tar emot vissa fluorerade växthusgaser som är avsedda för de undantagna användningsområden som avses i förordningen. På motsvarande sätt föreskrivs det i artikel 13.16 och 13.17 om skyldigheten att bevara dokumentation om grunderna för tillämpning av undantagen i artikel 13.9 och att på begäran lämna denna dokumentation till myndigheten samt att underrätta medlemsstatens behöriga myndighet om var de anordningar som tagits i drift med stöd av undantagen är placerade. Det blir således till exempel straffbart att inte föra servicejournal över kontrollen eller servicen av en anordning, att inte föra register över sålda gaser eller anordningar och över företag som utfört installationen eller att inte bevara registren i minst fem år. Skyldigheterna att föra register är mer omfattande än i den upphävda F-gasförordningen, vilket innebär att tillämpningsområdet för straffbarhet utvidgas, men att inga nya gärningsformer blir straffbara.

I flera artiklar i F-gasförordningen ingår det dessutom till exempel sådana krav som liknar registerföring och som hänför sig till utsläppande på marknaden och förbud mot användning, såsom försäkringar om överensstämmelse eller skyldigheter att bevara handlingar, om undantag enligt förordningen har beviljats. Till exempel enligt artikel 4.6 förutsätter utsläppande på marknaden av fluorerade växthusgaser att producenter och importörer av dessa gaser upprättar en försäkring om överensstämmelse som styrker att en biprodukt som uppkommer under produktionsprocessen behandlas på behörigt sätt. Eftersom denna försäkring är en förutsättning för utsläppande på marknaden, blir en gärning där försäkringen saknas straffbar som en överträdelse av bestämmelserna om utsläppandet på marknaden. Bestämmelser om detta föreslås i den nya 2 mom.

I artikel 26 i F-gasförordningen ingår det rapporteringsskyldigheter som innebär att bland annat producenter, importörer, exportörer, företag som destruerar fluorerade växthusgaser och företag som använder fluorerade växthusgaser som råmaterial ska rapportera in den mängd fluorerade växthusgaser som behandlas. Det blir således straffbart om en ovan avsedd aktör som hanterar

gaser inte tillställer F-gasportalen uppgifter om de mängder gas som hanterats. Området för straffbarhet ändras inte.

I den nya 1 mom. 11 punkten föreskrivs det om överträdelse av ozonförordningen. Artikel 8.3, 8.4 och 8.5 och artikel 15.6 i ozonförordningen förutsätter att det förs register över ozonnedbrytande ämnen som är avsedda att undantagsvis användas för laboratorie- och analysändamål, som råmaterial eller som agens i tillverkningsprocesser eller som är avsedda att destrueras eller regenereras. I artikel 21.5 i förordningen ingår bestämmelser om skyldigheten att föra register över läckagekontroller. Det blir således straffbart om registren inte har förts eller om de inte har bevarats i minst fem år. Området för straffbarhet ändras inte.

Enligt artikel 21.3 och 21.4 i ozonförordningen är operatörer av utrustning skyldiga att utföra läckagekontroll och reparera läckage. Bestämmelser om företagens rapporteringsskyldigheter finns i artikel 24 i ozonförordningen. Exempelen på gärningar som blir straffbara är desamma som de som beskrivs ovan i fråga om F-gasförordningen, och det görs inga ändringar i området för straffbarhet.

Enligt den nya 1 mom. 12 punkten ska gärningar som begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet vara straffbara, om de avser de skyldigheter enligt 159 §, 161 § 1 mom. eller 162 § i miljöskyddslagen som gäller kompetens, visande av kompetens eller certifiering, de skyldigheter enligt 161 § 2 mom. som gäller anordningar och redskap, de skyldigheter enligt 162 a § som gäller överlämnande av ett installationsbevis, de skyldigheter enligt 163 § och en statsrådsförordning som gäller läckagekontroll eller förandet av servicejournal eller de skyldigheter enligt 165 § som gäller lämnande av uppgifter. Likaså är ska det vara straffbart att handla i strid med en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 159, 161, 162, 162 a, 163 eller 165 § och genom vilken bestämmelserna i lagens 17 kap. preciseras. I en statsrådsförordning som utfärdas under 2025 föreslås med stöd av 159 § i miljöskyddslagen bestämmelser om utbildnings- och kompetenskraven för verksamhetsutövare och personer som hanterar köldmedier, med stöd av 161 § 2 mom. bestämmelser om anordningar och redskap som verksamhetsutövaren ska förfoga över, med stöd av 162 § bestämmelser om innehållet i de anmälningar som avses i den paragrafen och om anmälningsförfarandet samt om förfarandena för förnyande av certifiering, repetitionskurser och bedömning av kompetensen, med stöd av 162 a § bestämmelser om innehållet i ett installationsbevis och med stöd av 163 § bestämmelser om kontroller samt om de uppgifter som service- och kontrolljournalen ska innehålla. Genom förordning av statsrådet får det dessutom med stöd av 165 § utfärdas bestämmelser om de uppgifter som avses i den paragrafen och om hur uppgifterna ska lämnas.

Det ska till exempel bli straffbart om den som utför en installation inte har giltig kompetens för hanteringen av den anordning som denne har installerat eller utfört service på eller om verksamhetsutövaren inte har utsett en ansvarig för verksamheten. Likaså ska underlåtenhet att överlämna ett installationsbevis eller brister i servicejournalen vara straffbara. Dessutom ska det vara straffbart att låta bli att på begäran lämna de uppgifter som nämns i 165 § till Finlands miljöcentral.

Jämfört med den gällande miljöskyddslagen utvidgas tillämpningsområdet för straffbarhet i fråga om certifikat till att omfatta 162 §, i vilken det för närvarande föreskrivs om certifieringens giltighet och skyldigheter i anslutning till förnyandet av certifieringen. Det är nödvändigt att föreskriva om handlingar i strid med bestämmelserna om tidsbestämd certifiering på samma sätt som om handlingar i strid med kompetenskraven i 159 §. Även handlingar i strid med den nya 162 a § ska vara straffbara. Med det installationsbevis som avses i paragrafen får innehavare av kyl- och luftkonditioneringsanläggningar samt värmepumpar en försäkran om att anläggningarna är förenliga med kraven och fungerar säkert och energieffektivt.

Till 225 § i miljöskyddslagen fogas ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2–4 mom. blir nya 3–5 mom.

I det nya 2 mom. föreskrivs att det ska vara straffbart att av oaktsamhet begå gärningar som strider mot F-gasförordningen eller ozonförordningen. Enligt miljöbrottsdirektivet ska sådana gärningar kriminaliseras när de har begåtts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. På grund av skyldigheterna i miljöbrottsdirektivet ska straffbarheten i fråga om sådana gärningar regleras i strafflagen med sådana hot om straff som direktivet förutsätter. Med anledning av genomförandet av miljöbrottsdirektivet ska bestämmelser om gärningar som begåtts uppsåtligen och av grov oaktsamhet och som strider mot F-gasförordningen eller ozonförordningen utfärdas i strafflagen i samband med att direktivet genomförs. I miljöbrottsdirektivet ingår också andra skyldigheter som är av betydelse med tanke på påföljderna enligt F-gasförordningen och ozonförordningen. Miljöbrottsdirektivet förutsätter att det för nämnda uppsåtliga gärningar kan påföras ett maximistraff på minst fem år (artikel 5.2 d). Enligt artikel 4 i direktivet ska det föreskrivas om straff för försök till nämnda gärningar samt anstiftan och medhjälp till dessa gärningar. I miljöbrottsdirektivet ingår det dessutom bland annat bestämmelser om juridiska personers ansvar och påföljder för juridiska personer (artiklarna 6 och 7) samt bestämmelser om preskriptionstider, utredningsverktyg och behörighet (artiklarna 11–13).

Enligt 2 mom. blir det således straffbart att i strid med F-gasförordningen och ozonförordningen av oaktsamhet släppa ut ämnen eller blandningar samt att använda, producera, importera, exportera, släppa ut på marknaden, återvinna och destruera dessa ämnen och blandningar med dem samt, i tillämpliga fall, produkter som innehåller eller anordningar som använder sådana samt att ta i drift vissa anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser. I momentet föreslås det dessutom att överträdelser av skyldigheten att förebygga utsläpp av fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen ska vara straffbara. Enligt förslaget ska också överträdelser av de skyldigheter som gäller återanvändning och regenerering och nedmontering av anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ozonnedbrytande ämnen vara straffbara. Dessa överträdelser har ett väsentligt samband med bestämmelserna om återvinning och destruktion.

Momentets 1–5 punkt gäller påföljder enligt F-gasförordningen. Bestämmelser om förbudet enligt 1 punkten mot att släppa ut ämnen i atmosfären finns i artikel 4.1 i F-gasförordningen. I artikeln förbjuds avsiktliga utsläpp av fluorerade växthusgaser i atmosfären, om utsläppen inte är tekniskt nödvändiga för det avsedda användningsområdet. Bestämmelser om förebyggande av utsläpp finns i artikel 4.2 och 4.3. Enligt artikel 4.2 ska operatörer vid gasning med sulfurylfluorid och enligt artikel 4.3 operatörer av utrustning och anläggningar som innehåller fluorerade växthusgaser vidta alla tekniskt eller ekonomiskt genomförbara åtgärder för att förhindra utsläpp av dessa gaser i atmosfären, om avsiktliga utsläpp är tekniskt nödvändiga. Det blir straffbart att avsiktligt släppa ut ämnen i luften och att försumma att förebygga utsläpp på behörigt sätt. Området för straffbarhet ändras inte.

I 2 punkten i momentet föreskrivs det att gärningar som strider mot F-gasförordningen och som gäller användning, certifiering och idrifttagande av anordningar är straffbara. Bestämmelser om användning av ämnen och blandningar med dem samt, i tillämpliga fall, produkter som innehåller eller utrustning som använder sådana finns i artiklarna 8 och 13 i F-gasförordningen. Med användning av fluorerade växthusgaser avses nyttjande av dem vid produktion, underhåll eller service, inbegripet återfyllning, av produkter och utrustning. Med användning avses också ett förfarande där ovannämnda åtgärder vidtas av en person som inte har den kompetens som F-gasförordningen förutsätter.

Enligt artikel 8.6 i F-gasförordningen är det förbjudet att använda vissa återvunna fluorerade växthusgaser, om inte gasen har återanvänts eller regenererats, och enligt artikel 8.7 ska restgaser i en behållare återvinnas för att säkerställa en tillbörlig fortsatt behandling. I artikel 8.8–8.10 finns det bestämmelser om återvinning och destruktion av viss skumplast och av fluorerade växthusgaser som ingår i dem.

Enligt artikel 13.1 och 13.2 i F-gasförordningen är det förbjudet att använda svavelhexafluorid vid pressgjutning och vid återanvändning av magnesiumlegeringar samt vid påfyllning av fordonsdäck. I artikel 13.3–13.5 finns det bestämmelser om ett så kallat serviceförbud, vilket innebär att det är förbjudet att använda gaser med mycket hög global uppvärmningspotential (Global warming potential, GWP) vid service av i artikeln angiven utrustning. Efter den 1 januari 2025 är det till exempel straffbart att använda ett nytillverkat köldmedium vid underhåll av sådana kylanläggningar i livsmedelsaffärer som innehåller fluorerade växthusgaser med en global uppvärmningspotential på mer än 2500. Artikel 13.8 gäller användningen av desfluran som anestesimedel. I artikel 13.7 regleras användningen av svavelhexafluorid och andra fluorerade växthusgaser i elektriska brytare. Förbuden mot användning gäller mer utrustning än i den upphävda F-gasförordningen, men inga nya gärningsformer införs.

I artikel 4.7 och artikel 10.1 och 10.2 i F-gasförordningen finns det bestämmelser om kravet på certifikat för utförande av vissa aktiviteter samt för hanteringen av viss utrustning. Det ska vara straffbart om en person eller, i tillämpliga fall, en verksamhetsutövare utan certifikat hanterar utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser och vars hantering enligt F-gasförordningen kräver certifikat. Kompetenskraven är mer omfattande än i den upphävda F-gasförordningen. Med andra ord utvidgas tillämpningsområdet för straffbarhet, men inga nya gärningsformer införs.

I artikel 13.9 i F-gasförordningen finns det bestämmelser om ett förbud mot idrifttagande av elektriska brytare. Det ska vara straffbart om elektriska brytare tas i drift efter de datum som nämns i punkten i fråga, men undantagen i artiklarna 7 och 10–18 inte är tillämpliga. Överträdelser av förbudet mot idrifttagande är en ny gärningsform som strider mot F-gasförordningen och den inbegriper också överträdelser av dokumenterings- och underrättelseskyldigheterna enligt artikel 13.16 och 13.17.

I 3 punkten i momentet föreslås det bestämmelser om skyldigheten enligt artikel 8 i F-gasförordningen att återvinna, återanvända, regenerera och destruera fluorerade växthusgaser samt skyldigheten att nedmontera en anordning som innehåller fluorerade växthusgaser. Enligt artikel 8.1 ska operatörer av utrustning säkerställa att fluorerade växthusgaser återvinns och återanvänds, regenereras eller destrueras. Enligt artikel 8.6 är det förbjudet att använda vissa återvunna fluorerade växthusgaser för påfyllning eller återfyllning av utrustning, om inte gasen har återanvänts eller regenererats. Enligt artikel 8.7 ska alla gaser som finns i behållare för vissa fluorerade växthusgaser återvinnas och sändas för ändamålsenlig behandling. I artikel 8.8–8.10 finns det bestämmelser om skyldigheterna i anslutning till hanteringen av vissa fluorerade växthusgaser som finns i skumplast och i artikel 8.11 bestämmelser om destruktionstekniken. Det nya i artikel 8 är förbudet i punkt 6 mot att på nytt använda återvunna gaser, om gasen inte har återanvänts eller regenererats, samt de krav i punkterna 8–10 som gäller hantering av skumplast. Tillämpningsområdet för straffbarhet i fråga om återvinning och destruktion utvidgas, men ingen ny gärningsform införs.

I 4 punkten i momentet föreskrivs att det ska vara straffbart att bryta mot F-gasförordningens bestämmelser om utsläppande på marknaden. Enligt artikel 11.1 är det förbjudet att på marknaden släppa ut produkter och utrustning, inbegripet delar därav, som förtecknas i bilaga IV från och med det datum som anges i den bilagan. Enligt artikel 11.3 är det förbjudet att

importera, vidare leverera och tillhandahålla till andra personer, använda eller exportera engångsbehållare för fluorerade växthusgaser. Enligt artikel 11.4 ska det finnas ett arrangemang som gör att påfyllningsbara behållare kan återlämnas för påfyllning. Enligt artikel 11.6 kan endast personer som innehar ett certifikat som krävs enligt förordningen eller företag som anställer personer som innehar ett certifikat tillåtas köpa vissa fluorerade växthusgaser för sådana ändamål som närmare anges i artikeln i fråga. Enligt artikel 11.7 får icke-hermetiskt slutna utrustning som laddats med fluorerade växthusgaser som förtecknas i bilaga I och i avsnitt 1 bilaga II endast säljas till slutanvändare om det kan bevisas att installationen kommer att utföras av ett företag som är certifierat i enlighet med artikel 10. Det ska till exempel vara straffbart att på marknaden släppa ut utrustning som nämns i bilaga IV efter det att förbudet mot den trätt i kraft, att använda engångsbehållare eller att sälja vissa fluorerade växthusgaser till personer som saknar kompetens. Tillämpningsområdet för straffbarhet i fråga om utsläppande på marknaden ska vara mer omfattande än tidigare, men ingen ny gärningsform införs.

Enligt artikel 11.8 tillåts endast företag som har ett etableringsställe inom unionen eller som har utsett en enda representant med ett etableringsställe inom unionen att på marknaden släppa ut och vidare leverera fluorerade växthusgaser i bulk. Området för straffbarhet ändras inte.

Artikel 12 innehåller krav som gäller märkning av produkter och utrustning och som anses ingå i förutsättningarna för utsläppande på marknaden. Detta innebär att till exempel produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser eller vars funktion är beroende av dessa gaser får släppas ut på marknaden, levereras vidare eller göras tillgängliga för en annan person endast om de är korrekt märkta. En gärning som innebär att utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser släpps ut på marknaden utan lämplig märkning kan således bli straffbar i enlighet med bestämmelsen. Enligt artikel 16.1 i förordningen får producenter och importörer släppa ut HFC-föreningar på marknaden endast inom ramen för de kvoter som tilldelats dem eller för de användningsändamål som särskilt tillåts i artikel 16.2. Enligt artikel 19.1 i förordningen ska HFC-föreningar i redan påfylld kyl- och luftkonditioneringsutrustning omfattas av ett kvotssystemet. Det ska vara straffbart till exempel om ett företag som har beviljats en kvot för utsläppande av HFC-föreningar på marknaden importerar en större mängd HFC-föreningar än sin kvot till EU-området eller om företaget till EU-området importerar utrustning som innehåller HFC-föreningar som inte omfattas av kvotssystemet. Området för straffbarhet ändras inte.

De bestämmelser om produktion av fluorerade växthusgaser som avses i 5 punkten ingår i artikel 14.2 i F-gasförordningen, enligt vilken produktion av fluorkolväten är tillåten endast i den mån producenten har tilldelats en produktionsrättighet. Bestämmelser om import och export finns i artikel 22 i F-gasförordningen. Enligt artikel 22.1 förutsätter import och export av fluorerade växthusgaser och produkter och utrustning som innehåller sådana gaser en licens som utfärdats av kommissionen. I artikel 22.3 förbjuds export av viss utrustning och vissa produkter som innehåller fluorerade växthusgaser med en global uppvärmningspotential på 1 000 eller mer. I artikel 25 i förordningen förbjuds handel med stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration och territorier som inte omfattas av Montrealprotokollet. Det ska således bli straffbart att exportera till exempel sådan utrustning enligt bilaga IV som innehåller fluorerade växthusgaser med en global uppvärmningspotential på 1000 eller mer till länder utanför EU. Tillämpningsområdet för straffbarhet utvidgas i fråga om det nämnda exportförbudet, men ingen ny gärningsform införs.

Momentets 6–10 punkt gäller påföljderna enligt ozonförordningen. Utgångspunkten för ozonförordningen är att produktion, utsläppande på marknaden, vidare leverans eller tillhandahållande till en annan person inom unionen, mot betalning eller kostnadsfritt, och användning samt import och export av ozonnedbrytande ämnen är förbjudet. Utsläppande på marknaden, och vidare leverans eller tillhandahållande till en annan person inom unionen mot

betalning eller kostnadsfritt, av produkter och utrustning som innehåller ozonnedbrytande ämnen samt import och export av produkter och utrustning som innehåller ozonnedbrytande ämnen är förbjudet. Det finns undantag från dessa förbud.

Enligt 6 punkten i momentet ska det vara straffbart att bryta mot förbudet enligt artikel 21.1 i ozonförordningen att avsiktligt släppa ut fluorerade växthusgaser i atmosfären och mot företagens skyldighet enligt artikel 21.2 att vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förhindra oavsiktliga utsläpp av ozonnedbrytande ämnen under produktion, inbegripet utsläpp som sker oavsiktligt under produktionen av andra kemikalier, processer för tillverkning av utrustning, användning, lagring och överföring från en behållare till en annan eller ett system till ett annat eller vid transport. Det blir straffbart att avsiktligt släppa ut ämnen i luften och att försumma att förebygga utsläpp på behörigt sätt. Området för straffbarhet ändras inte.

Enligt 7 punkten i momentet ska det vara straffbart att använda ozonnedbrytande ämnen som är förbjudna enligt artikel 4.1 i ozonförordningen. Förbudet mot användning är mer omfattande än i den upphävda ozonförordningen. Det ska således vara straffbart att till exempel använda ozonnedbrytande ämnen vid underhåll av befintliga kylanläggningar eller att importera ozonnedbrytande ämnen till EU-området. Tillämpningsområdet för straffbarhet utvidgas till att omfatta nya användningsförbud, men inga nya gärningsformer införs.

Enligt 8 punkten i momentet ska det vara straffbart att bryta mot de bestämmelser i ozonförordningen som gäller återvinning, återanvändning, regenerering och destruktion av ozonnedbrytande ämnen och nedmontering av anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen. I artikel 9.2 ingår det bestämmelser om nedmontering av brandskyddssystem och brandsläckare, och i artikel 11.3 ingår en skyldighet att nedmontera produkter och utrustning som innehåller ozonnedbrytande ämnen när de når slutet av sin livscykel. I artikel 20.1–20.6 i förordningen finns det detaljerade bestämmelser om återvinning och destruktion av ozonnedbrytande ämnen. Destruktion av haloner förbjuds i artikel 20.4 i förordningen, och detta är en ny gärningsform som strider mot ozonförordningen.

I 9 punkten i momentet föreskrivs att det är straffbart att bryta mot det förbud som avses i artikel 4.1 i ozonförordningen och som gäller produktion, utsläppande på marknaden, vidare leverans eller tillhandahållande till en annan person eller användning av vissa ozonnedbrytande ämnen samt import och export av sådana ämnen. I artikel 5.2 förbjuds import och export av produkter och utrustning som innehåller ozonnedbrytande ämnen som förtecknas i bilaga I eller vars funktion är beroende av dessa ämnen. I artiklarna 6–14 i förordningen finns det bestämmelser om undantag från ovannämnda förbud. I artikel 19 i förordningen förbjuds handel med stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration och territorier som inte omfattas av Montrealprotokollet. Det föreslås att det ska bli straffbart att till exempel importera ozonnedbrytande ämnen eller anordningar som innehåller sådana ämnen. Området för straffbarhet ändras inte.

Enligt 10 punkten i momentet ska det vara straffbart att på marknaden släppa ut, leverera vidare eller tillhandahålla en annan person ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4 eller 5 i ozonförordningen. Området för straffbarhet ändras inte.

7.2 Strafflagen

48 kap. Om miljöbrott

1 §. Miljöförstöring. Paragrafen ändras endast till följd av att vissa författningar som det hänvisas till i 1 § 1 mom. ändras. I paragrafen ska det hänvisas till den gällande F-gasförordningen och den gällande ozonförordningen.

I 48 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen föreskrivs det att det är straffbart att framställa, överlåta, transportera, använda, behandla eller förvara ett ämne, ett preparat, en blandning eller en produkt eller att använda en anordning i strid med den upphävda F-gasförordningen och den upphävda ozonförordningen. Enligt 1 mom. 5 punkten i den paragrafen är det straffbart att i landet föra in eller ur landet föra ut ett ämne, ett preparat eller en produkt.

Nya gärningsformer enligt den gällande F-gasförordningen är överträdelser av förbuden mot idrifttagande enligt artikel 13.9 samt de därmed förenade överträdelserna av dokumenteringsskyldigheten enligt artikel 13.16 och underrättelseskyldigheten enligt artikel 13.17. Ett förbud mot idrifttagande av en anordning finns i artikel 13 i F-gasförordningen, som gäller kontroll av användning. Idrifttagandet av en anordning är ett steg i användningen av anordningen, och därför kan det anses att sådan användning av en anordning som avses i 48 kap. 1 § i strafflagen också inbegriper idrifttagandet. I F-gasförordningen utvidgas alltså inte begreppet användning, och användningen inbegriper med andra ord alltid idrifttagandet av en anordning. Överträdelser av de dokumenterings- och underrättelseskyldigheter enligt artikel 13.16 och 13.17 som är förenade med förbudet mot idrifttagande är inte sådana förfaranden som kan medföra sådan förorening av miljön som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen.

En ny gärningsform enligt ozonförordningen är överträdelse av förbudet enligt artikel 20.4 mot att destruera haloner. Syftet med förbudet mot att destruera haloner är att trygga tillgången till återanvända haloner på marknaden. Destruktionen av haloner medför inte i sig någon risk för miljön, och därför sker det inte någon sådan miljöförstöring som avses i strafflagen. Miljöförstöring förutsätter att gärningen är ägnad att föroreninga miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan.

Propositionen har således inga konsekvenser för det område för straffbarhet som strafflagen omfattar.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Med stöd av 159, 161, 162, 162 a, 163 och 165 § i miljöskyddslagen utfärdas det en statsrådsförordning genom vilken det föreskrivs om kompetenskraven för personer och verksamhetsutövare som hanterar köldmedier, om anordningar som behövs i verksamheten, om installationsbevis och om servicejournaler. Genom förordningen upphävs statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet (766/2016).

Den föreslagna 225 § i miljöskyddslagen omfattar också påföljder för överträdelser av skyldigheterna enligt statsrådsförordningen.

9 Ikraftträdande

F-gasförordningen och ozonförordningen ska i fråga om påföljder kompletteras före den 1 januari 2026. Tillämpningen av industriutsläppsportalsförordningen börjar den 1 januari 2028.

Av denna anledning föreslås det att lagen träder i kraft våren 2026. Bestämmelserna i 225 § 1 mom. 7 punkten ska dock tillämpas först från och med den 1 januari 2028.

10 Förhållande till andra propositioner

Vid justitieministeriet bereds en regeringsproposition med förslag till lag om ändring av strafflagen. Ärendet bereds av en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet och vars mandatperiod sträcker sig till den 31 oktober 2025. Avsikten är att regeringspropositionen ska överlämnas till riksdagen vecka 13/2026. Genom propositionen genomförs miljöbrottsdirektivet. Direktivet gäller också påföljder för överträdelse av F-gasförordningen och ozonförordningen på det sätt som beskrivs ovan.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Allmänt

De viktigaste grundläggande fri- och rättigheter som hänför sig till regeringspropositionen är den straffrättsliga legalitetsprincipen enligt 8 § i grundlagen samt ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har (GrUB 25/1994 rd) ställt följande villkor för inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter: inskränkningarna bör bygga på bestämmelser i lag, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningarna ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå syftet och stå i rätt proportion till det rättsgoda som rättigheten skyddar och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom en inskränkning, inskränkningar kräver ett adekvat rättsskydd och inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

De föreslagna bestämmelserna ska grunda sig på de EU-rättsakter som är bindande för Finland och inte sträcka sig längre än dem. Grundlagsutskottet har konstaterat att ett sådant samband är en omständighet som stöder godtagbarheten av regleringen (till exempel GrUU 38/2012 rd, s. 3/I). Även de internationella förpliktelserna ska emellertid uppfyllas i överensstämmelse med de grundläggande och de mänskliga rättigheterna.

11.2 Kraven på godtagbarhet och proportionalitet

Utvidgningen av området för straffbarhet i miljöskyddslagen kommer att vara liten. När det gäller F-gasförordningen är den nya gärningsformen överträdelse av förbuden mot att ta i drift vissa anordningar samt överträdelse av dokumenterings- och underrättelseskyldigheterna i anslutning till dem. Den nya gärningsformen enligt ozonförordningen är överträdelse av förbudet mot destruktion av haloner. Dessa är gärningsformer enligt F-gasförordningen och ozonförordningen, och därmed kan det anses motiverat att utvidga området för straffbarhet.

Straffpåföljdens stränghet måste stå i rätt proportion till gärningens klandervärdhet, och straffsystemet måste genomgående uppfylla proportionalitetskravet (GrUU 9/2016 rd, s. 2, GrUU 56/2014 rd, s. 2–3, GrUU 16/2013 rd, s. 2/I och GrUU 23/1997 rd, s. 2/II). De föreslagna påföljdsbestämmelserna i miljöskyddslagen innebär i praktiken att de gärningar eller överträdelse som beskrivs i lagen endast kan leda till böter. Den föreslagna ändringen av tillräknandetröskeln är därmed inte problematisk med avseende på det krav på att ett straff ska vara proportionerligt som ingår i den straffrättsliga legalitetsprincipen.

Förtydligandet av straffbarheten ökar aktsamhetsansvaret vid efterlevnaden av F-gasförordningen och ozonförordningen och bidrar till att uppnå den miljönytta som eftersträvas med förordningarna.

11.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen måste brottsrekvisitet anges tillräckligt exakt så att det utifrån bestämmelsens lydelse går att förutse om en viss handling eller försummelse är straffbar. Kärnan i legalitetsprincipen är densamma i Europadomstolens och EU-domstolens praxis, där man har betonat strafflagstiftningens förutsebarhet, det vill säga att det utifrån lydelsen i en bestämmelse ska gå att förutse vad som är straffbart (se t.ex. GrUU 20/2022 rd, stycke 11, GrUU 12/2021 rd, stycke 57).

I 225 § i miljöskyddslagen har de gärningar som är straffbara angetts så specificerat som möjligt utifrån den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen så att det utifrån bestämmelsens formulering går att förutse om någon handling eller försummelse är straffbar (GrUU 17/2006 rd).

11.4 Den grundläggande rättigheten till miljön

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Ansvaret enligt bestämmelsen gäller såväl det allmänna som enskilda fysiska personer och juridiska personer. Bestämmelsen i 20 § i grundlagen gäller enligt motiveringen till den inte enbart de nu levande människornas rättigheter i vår tid, utan även naturens egenvärde och kommande generationers rättigheter.

Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. I förarbetena till bestämmelsen betonas det att kravet på en sund miljö ska ges vid bemärkelse. Livsmiljön ska naturligtvis vara livsduglig såtillvida att den inte direkt eller indirekt medför en sjukdomsrisk för människorna. Samtidigt ska man ställa också mer långtgående krav på livsmiljön. Bestämmelsen inverkar i första hand på lagstiftarens och andra normgivares verksamhet. Bestämmelsen förverkligas genom stöd och förmedling av annan lagstiftning, såsom speciallagstiftningen om miljön. (RP 309/1993 rd, s. 70).

Den rättsliga betydelsen av den grundläggande rättigheten till miljön har ytterligare förstärkts sedan grundlagen stiftades. Bland annat i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd, GrUU 38/1998 rd, GrUU 10/2014 rd, GrUU 69/2018 rd och GrUU 55/2018 rd) har den tolkningen omfattats att det är fråga om en i normativt hänseende förpliktande bestämmelse om en grundläggande rättighet. De miljövärden som uttrycks i bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ska beaktas i all lagstiftning och rättskipning som har betydelse från miljösynpunkt. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande (HFD 2002:86) konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter för sin del styr tillämpningen och tolkningen av lagen. En grundrättsvänligt tolkning med avseende på miljön kan också ha betydelse för påföljds mätningen när lagtillämparen överväger gärningens klandervärdhet.

Propositionens syfte och de föreslagna bestämmelserna om påföljder har en klar koppling till den grundläggande rättigheten till miljön. En ändamålsenlig straffreglering som är förenlig med proportionalitetsprincipen kan ses som en förebyggande metod för att trygga vars och ens rätt

till en sund miljö. Enligt grundlagsutskottets uppfattning kan målet att förtydliga speciallagstiftningen också anses motiverat med tanke på 20 § i grundlagen (GrUU 45/2016 rd).

11.5 Ålands behörighet

Ålands särställning grundar sig på internationell sedvanerätt. Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Enligt självstyrelselagen för Åland fördelas lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapet Åland mellan riket och landskapet. Bestämmelser om landskapets lagstiftningsbehörighet finns i 18 § i den lagen. Enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland hör bland annat natur- och miljövård till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. I sådana ärenden har landskapet enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen också lagstiftningsbehörighet i fråga om beläggande med straff och storleken av straff.

Med stöd av vad som anförts ovan kan propositionen i riksdagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom F-gasförordningen, ozonförordningen och industriutsläppsportalsförordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 225 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 225 § 1 mom. 7 och 8 punkten, sådana de lyder i lag 715/2021, och
fogas till 225 § 1 mom., sådant det lyder i lag 715/2021, nya 10–12 punkter samt till 225 §, sådan den lyder i lagarna 1166/2018 och 715/2021, ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2–4 mom. blir 3–5 mom., som följer:

225 §

Brott mot miljöskyddslagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

7) åsidosätter rapporteringen enligt artikel 6.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1244 om rapportering av miljöuppgifter från industrianläggningar och inrättande av en portal för industriutsläpp och om upphävande av förordning (EG) nr 166/2006 eller skyldigheten att föra eller bevara register enligt artikel 6.8 i den förordningen eller handlar i strid med skyldigheten enligt artikel 9.1 i den förordningen,

8) åsidosätter skyldigheten enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föreningar,

10) åsidosätter någon av följande skyldigheter enligt F-gasförordningen:
a) skyldigheten enligt artikel 4, 5 eller 6 att utföra läckagekontroll, reparera läckage eller ha ett läckagevarningssystem,

b) skyldigheten enligt artikel 7 eller artikel 13.6 att föra eller bevara register eller underrättelseskyldigheten enligt artikel 13.7,

c) skyldigheten att rapportera enligt artikel 26,

11) åsidosätter någon av följande skyldigheter enligt ozonförordningen:

a) skyldigheten enligt artikel 8.3, 8.4 eller 8.5, artikel 15.6 eller artikel 21.5 att föra eller bevara register,

b) skyldigheten enligt artikel 21 att utföra läckagekontroll eller reparera läckage,

c) skyldigheten att rapportera enligt artikel 24, eller

12) handlar i strid med de skyldigheter enligt 159 §, 161 § 1 mom. eller 162 § som gäller kompetens, visande av kompetens eller certifiering, bedriver verksamhet utan i 161 § 2 mom. avsedda anordningar och redskap, låter bli att lämna ett i 162 a § avsett installationsbevis till innehavaren av anordningen, åsidosätter läckagekontroll eller förandet av servicejournal enligt 163 §, åsidosätter skyldigheten enligt 165 § att lämna uppgifter eller åsidosätter ett krav, ett föreläggande eller en skyldighet enligt en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 159, 161, 162, 162 a, 163 eller 165 §,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot miljöskyddslagen* dömas till böter.

Om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, ska för brott mot miljöskyddslagen också dömas den som av oaktsamhet

1) släpper ut fluorerade växthusgaser i strid med artikel 4 i F-gasförordningen eller bryter mot skyldigheten enligt artikel 4 i den förordningen att förebygga utsläpp,

2) bryter mot användningsförbudet enligt artikel 8.6 eller artikel 13.1–13.8 i den förordningen, mot skyldigheten enligt artikel 4.7, artikel 10.1 eller 10.2 i den förordningen att vara certifierad eller mot förbudet mot idrifttagande enligt artikel 13.9 i den förordningen,

3) bryter mot skyldigheten enligt artikel 8 i F-gasförordningen att återvinna, återanvända, regenerera eller destruera fluorerande växthusgaser eller skyldigheten att nedmontera en anordning som innehåller fluorerade växthusgaser,

4) på marknaden släpper ut fluorerade växthusgaser, blandningar med dem eller produkter, anordningar eller delar av anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser i strid med förbudet eller begränsningen enligt artikel 11, 12, 16 eller 19 i F-gasförordningen,

5) producerar fluorerade växthusgaser i strid med artikel 14 i F-gasförordningen, importerar eller exporterar fluorerade växthusgaser, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser i strid med artikel 22 eller 25 i den förordningen,

6) släpper ut ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 21.1 i ozonförordningen eller bryter mot skyldigheten enligt artikel 21.2 i den förordningen att förhindra utsläpp,

7) bryter mot användningsförbudet enligt artikel 4 i ozonförordningen,

8) bryter mot skyldigheten enligt artikel 9.2, 11 eller 20 i ozonförordningen att återvinna, återanvända, regenerera eller destruera ozonnedbrytande ämnen eller skyldigheten att nedmontera en anordning som innehåller ozonnedbrytande ämnen,

9) producerar ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4 i ozonförordningen, importerar eller exporterar ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4, 5 eller 19 i den förordningen,

10) på marknaden släpper ut, levererar vidare eller tillhandahåller en annan person ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4 eller 5 i ozonförordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 225 § 1 mom. 7 punkten tillämpas dock först från och med den 31 januari 2028.

2.

Lag

om ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten underpunkterna h och i och 5 punkten underpunkterna b och c, sådana de lyder i lag 717/2021, som följer:

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

h) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/590 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och om upphävande av förordning (EG) nr 1005/2009,

i) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 om fluorerade växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014,

5) i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/590 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och om upphävande av förordning (EG) nr 1005/2009,

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 om fluorerade växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller försaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 18 december 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Sari Multala

1.

Lag

om ändring av 225 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i miljöskyddslagen (527/2014) 225 § 1 mom. 7 och 8 punkten, sådana de lyder i lag 715/2021, och *fogas* till 225 § 1 mom., sådant det lyder i lag 715/2021, nya 10–12 punkter samt till 225 §, sådan den lyder i lagarna 1166/2018 och 715/2021, ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2–4 mom. blir 3–5 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

225 §

225 §

Brott mot miljöskyddslagen

Brott mot miljöskyddslagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

7) åsidosätter sin skyldighet enligt artikel 4–8, 10–13, 15–17, 20, 22–24 eller 27 i ozonförordningen eller sin skyldighet enligt artikel 3–8, 10–17 eller 19 i F-gasförordningen eller enligt 165 §, handlar i strid med sin skyldighet enligt artikel 5, 6 eller 9.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, handlar i strid med 159 § 1 mom. eller 161 § eller handlar i strid med en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 17 kap. eller med F-gasförordningen,

8) åsidosätter sin skyldighet enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar, *eller*,

7) åsidosätter rapporteringen enligt artikel 6.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1244 om rapportering av miljöuppgifter från industrianläggningar och inrättande av en portal för industriutsläpp och om upphävande av förordning (EG) nr 166/2006 eller skyldigheten att föra eller bevara register enligt artikel 6.8 i den förordningen eller handlar i strid med skyldigheten enligt artikel 9.1 i den förordningen,

8) åsidosätter skyldigheten enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar,

10) åsidosätter någon av följande skyldigheter enligt F-gasförordningen:

a) skyldigheten enligt artikel 4, 5 eller 6 att utföra läckagekontroll, reparera läckage eller ha ett läckagevarningssystem,

Gällande lydelse

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot miljöskyddslagen dömas till böter.

Föreslagen lydelse

b) skyldigheten enligt artikel 7 eller artikel 13.6 att föra eller bevara register eller underrättelseskyldigheten enligt artikel 13.7,

c) skyldigheten att rapportera enligt artikel 26,

11) åsidosätter någon av följande skyldigheter enligt ozonförordningen:

a) skyldigheten enligt artikel 8.3, 8.4 eller 8.5, artikel 15.6 eller artikel 21.5 att föra eller bevara register,

b) skyldigheten enligt artikel 21 att utföra läckagekontroll eller reparera läckage,

c) skyldigheten att rapportera enligt artikel 24, eller

12) handlar i strid med de skyldigheter enligt 159 §, 161 § 1 mom. eller 162 § som gäller kompetens, visande av kompetens eller certifiering, bedriver verksamhet utan i 161 § 2 mom. avsedda anordningar och redskap, låter bli att lämna ett i 162 a § avsett installationsbevis till innehavaren av anordningen, åsidosätter läckagekontroll eller förändret av servicejournal enligt 163 §, åsidosätter skyldigheten enligt 165 § att lämna uppgifter eller åsidosätter ett krav, ett föreläggande eller en skyldighet enligt en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 159, 161, 162, 162 a, 163 eller 165 §,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot miljöskyddslagen dömas till böter.

Om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, ska för brott mot miljöskyddslagen också dömas den som av oaktsamhet

1) släpper ut fluorerade växthusgaser i strid med artikel 4 i F-gasförordningen eller bryter mot skyldigheten enligt artikel 4 i den förordningen att förebygga utsläpp,

2) bryter mot användningsförbudet enligt artikel 8.6 eller artikel 13.1–13.8 i den förordningen, mot skyldigheten enligt artikel 4.7, artikel 10.1 eller 10.2 i den förordningen att vara certifierad eller mot förbudet mot idrifttagande enligt artikel 13.9 i den förordningen,

3) bryter mot skyldigheten enligt artikel 8 i F-gasförordningen att återvinna, återanvända, regenerera eller destruera

fluorerande växthusgaser eller skyldigheten att nedmontera en anordning som innehåller fluorerade växthusgaser,

4) på marknaden släpper ut fluorerade växthusgaser, blandningar med dem eller produkter, anordningar eller delar av anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser i strid med förbudet eller begränsningen enligt artikel 11, 12, 16 eller 19 i F-gasförordningen,

5) producerar fluorerade växthusgaser i strid med artikel 14 i F-gasförordningen, importerar eller exporterar fluorerade växthusgaser, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser i strid med artikel 22 eller 25 i den förordningen,

6) släpper ut ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 21.1 i ozonförordningen eller bryter mot skyldigheten enligt artikel 21.2 i den förordningen att förhindra utsläpp,

7) bryter mot användningsförbudet enligt artikel 4 i ozonförordningen,

8) bryter mot skyldigheten enligt artikel 9.2, 11 eller 20 i ozonförordningen att återvinna, återanvända, regenerera eller destruera ozonnedbrytande ämnen eller skyldigheten att nedmontera en anordning som innehåller ozonnedbrytande ämnen,

9) producerar ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4 i ozonförordningen, importerar eller exporterar ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4, 5 eller 19 i den förordningen,

10) på marknaden släpper ut, levererar vidare eller tillhandahåller en annan person ozonnedbrytande ämnen, blandningar med dem eller produkter eller anordningar som innehåller ozonnedbrytande ämnen i strid med artikel 4 eller 5 i ozonförordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Bestämmelserna i 225 § 1 mom. 7 punkten tillämpas dock först från och med den 31 januari 2028.

2.

Lag

om ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten underpunkterna h och i och 5 punkten underpunkterna b och c, sådana de lyder i lag 717/2021, som följer:

Gällande lydelse

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

h) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

i) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006,

5) i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade

Föreslagen lydelse

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

h) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/590 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och om upphävande av förordning (EG) nr 1005/2009,

i) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 om fluorerade växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014,

5) i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/590 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och om upphävande av förordning (EG) nr 1005/2009,

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 om fluorerade

Gällande lydelse

växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .
